

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ И ИЗИСКВАНИЯ НА НИНКН, КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА - ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА УСТРОЙСТВЕНИТЕ АСПЕКТИ НА ОПАЗВАНЕ, ЕКСПОНИРАНЕ И СОЦИАЛИЗАЦИЯ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНИТЕ В ПЛАНОВИТЕ ЗАДАНИЯ ПРИ ИЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНОВИ И ТЕХНИЧЕСКИ ЗАДАНИЯ; И ПРОЕКТИ ЗА ОУП; ОУПО; /ПУП/

I. Относно: **ПЛАНОВИТЕ ЗАДАНИЯ:**

1. Необходима информация:

1.1. от архива към НИНКН:

– заверени списъци на видовете недвижими културни ценности /НКЦ/ с данните за статута им; за ценностната им категоризация, параметрите на локализацията им; утвърдените по реда на ЗКН граници и режими за опазването им;

- устройствени разработки за територии с НКЦ: Опорни планове; Опорно-аналитични планове; Директивни планове и концепции за опазване на недвижимото културно наследство /НКН/; ОУП и ПУП – разработки на НИНКН за зони, селища и части от тях със статут по реда на ЗКН; за исторически територии и зони, за устройствени структури с НКЦ в селищна и извънселищна среда; проучвания във връзка с опазването, експонирането и социализацията на КН по реда на действащата нормативна уредба - ЗКН, ЗУТ, ЗООС; ЗЗТ; ЗЗЗ; и др.; Наредба № 8 за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове; Наредба № 4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти; Наредбите на МК; на МОСВ; на МЗГ; и др..

- научно-мотивирани доклади и разработки за идентифициране на НКЦ и даване на статут за защитата им, вкл. и за околната им среда, по нормативния ред;

1.2. от музеите – общински /ИМ/ и районни /РИМ/:

- исторически данни за генезиса и развитието на урбанизираните територии и устройствени структури и обекти в землищата на общините;

- данни за археологическите НКЦ – проучени; в процес на проучване; с данни за започване на проучване;

- исторически места и зони;

- стари и актуални топоними – носители на закодирана памет и ценностни характеристики за местата и териториите, както и индикатори за археологическо проучване;

- етнографски данни в устройствения им аспект – локализацията на съборни места, свързани с местните традиции и обредни практики, местните производства; исторически места и паметни знаци; места, свързани с местните предания и легенди; стари гробища и сакрални археологически обекти – некрополи, могили, гробници; култови места и обекти в и извън селищна среда и в акваторията на територията на общината / реки, езера, водоеми, язовири и др./

- стари и архивни фото-снимки, свързани с НКН и неговата устройствена и прилежаща среда;

- др. данни свързани със спецификата на историческото развитие на местните функционални системи в жизнената среда;

1.3. от общинските служби:

- актуални кадастрални карти за землищата на територията на общината;

- действащите ОУП и други разработки /за града и крайградската територия; за територията на общината и за съставните ѝ землища; за акваторията на градовете и землищата по Черноморското крайбрежие и поречията на реките;

- предходни устройствени действащи разработки за селищните, край-селищните и извън-селищните територии - за промяна на предназначението на земеделски земи и земи от горския фонд /влезли в сила, в процес на разработване, заявени/; за реализиране на мащабни инвестиционни проекти; за исторически зони; за мемориални паркове /в т.ч. и гробищни/; за исторически и рекреационни зони и паркове; за ландшафтно-устройствени проучвания и разработки; планове за рекултивация на увредени терени; за провеждане на лесоустройствени и земеделски дейности; планове и разработки за дейности, свързани с добива и обработката на инертни материали и полезни изкопаеми в територии и зони с КН; територии за регенерация с обекти и структури на КН – за които да се направи оценка за актуалността им по отношение предвидените устройствени мерки за превантивна защита и опазване на КН;

- кадастрални карти и схеми на мрежите на проведената и планирана техническа инфраструктура /подземна, наземна, надземна/ - имат отношение към опазването и експонирането на археологическите структури, към качеството на културния и историческия ландшафт;

- комуникационно-транспортни планове и схеми – имат отношение към проблемите по осигуряване на достъпност до забележителните и паметните места на природното и културно наследство, за обслужването на локалната и регионална мрежа на културните маршрути, за провеждането на нови и разширяването на съществуващи пътни трасета – имат отношение и към оценка на риска от неблагоприятни въздействия върху културния и историческия ландшафт при реализирането им;

- специализирани планове и схеми за структурата и взаимосвързаността на функционалните системи, които имат отношение към развитието на експозиционния и устройствения капацитет на локалните и регионални културни маршрути за устойчивото развитие на туристическата инфраструктура;

- данни за собствеността /в т.ч. от КК и КВС/

- във връзка със задълженията по реда на ЗКН – режимите и предписанията за опазване и поддържането в добър вид на НКЦ и непосредствената им среда в селищата, крайселищната и в извън-селищната територии;

- актуални данни за състоянието на туристическата инфраструктура на територията на общината и за показателите на икономическата ѝ ефективност;

1.4. от националния и общинския архивен фонд:

- стари кадастрални и регулационни планове и разработки /особено ценен е първият регулационен план след Освобождението/; старинни карти; земеустройствени планове за землищата на населените места на територията на общината;

- архивни фото-снимки и документални филми, свързани с НКЦ и средата им;

- Землячни и данъчни регистри – справки във връзка с проблематиката по опазване на НКЦ;

- краеведчески изследвания и описания;

Важна забележка: В структурата на Плановото задание задължително се представя Библиографска справка за източниците на събраната информация, свързана с проблематиката на идентифицирането, статута, опазването, експонирането, социализацията на КН на съответната община – има отношение към оценката за достоверността, пълнотата и достатъчността на информационния базис на познанието и паметта за наличното и изгубеното КН на територията на общината, респ. за региона и страната;

II. Относно **ОПОРНИТЕ ПЛАНОВЕ във връзка с КН** – графичното отразяване на устройствената проблематика на КН:

- локализацията върху кадастрална карта по геодезически координати на видовете НКЦ от заверените списъци от НДА към НИНКН; границите им; границите на охранителните им зони, режимите и мерките за защитата и опазването им;

- отразяване на устройствените и средовите аспекти на информацията за КИН, в т.ч. природната рамка и условия на средата, проследени в историческия процес на урбанистичното развитие на неговите структури и компоненти на територията и в пространствата на землищата на селищата в общината;

Опорният план е базовия документ за разработване на всички видове планове, специализирани разработки, проекти и програми, свързани с устройствените аспекти на идентифицирането, защитата, опазването, експонирането и социализацията на КИН.

Опорният план, във връзка с факторите на устойчивото устройствено развитие - природното богатство и КН, следва задължително да съдържа три основни идентификационни части:

- **информационна;**

- **проблемна;**

- **специализирана;**

ВАЖНА ЗАБЕЛЕЖКА: ОПОРНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО, ИЗГОТВЕНИ СЪОБРАЗНО НАСТОЯЩИТЕ МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ И ИЗИСКВАНИЯ НА НИНКН, СА ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ЕЛЕМЕНТ НА ЗАДАНИЕТО ЗА ОУП; ОУПО; ПУП по ИПГВР

В разработването му в пряко сътрудничество с разработващия екип, или самостоятелно, участват специалисти и експерти от НИНКН и НАИМ при БАН /в т.ч. за археологическите резервати и зони – публична държавна собственост/;

От гл.т. на информационната част той следва да бъде:

- предоставен за становище от НИИИИ, РИИ, от местните и регионални тур-операторски фирми; дирекциите за управление на Природните паркове и териториите в обхвата на европейската екологична мрежа „Натура 2000“;

Информационната част на Опорният план следва да завърши с Аналитичен доклад - Оценка за:

- актуалното състояние на структурите на културното наследство на територията на общината /селищна, край-селищна и извън-селищна/ и в пространствата на общината;
- устройствените/средовите характеристики и местни специфики на НКЦ на територията и в пространствата на общината;
- контекстуалната взаимосвързаност на структурите на КН с историческото развитие на функционалните структури и взаимодействието им с природната среда /компонентите на културния и исторически ландшафт/;

От гл.т. на проблемната част в Опорният план се отразява:

- локализацията на неудачно проведени и планирани по одобрени, съгласно изискванията на нормативната уредба, устройствени, лесоустройствени мероприятия, инфраструктурни и комуникационно транспортни мрежи и съоръжения, които са увредили експозиционната среда на НКЦ в селищните, край-селищните и извън-селищните територии, както и качеството на културния и исторически ландшафт, прекъснали са визуално атрактивни взаимосвързки на възприемането му;
- локализация на местата и зоните на въздействия от природни и антропогенни **фактори, които представляват риск** за увреждането на НКЦ и на експозиционната им среда;

Забележка:

Все още няма определени /съответно - с граници и режими/ територии със статут на НКЦ – културен ландшафт, съгласно чл.47, ал.6 от ЗКН, както и със статут на исторически ландшафт - по документите на ЮНЕСКО. По кадастрални данни те са териториално обособими структури и компоненти в резултат от историческия процес на взаимодействието между човешките общности и природната среда, които придават устойчивост на пространствената, етнографската и културната им идентичност!

/Да се посочат като изискване към разработване на ОУПО по чл.7 и чл.8 от ЗУТ – “територии с превантивна устройствена защита”, както и по чл.10 – “територии с особена териториално-устройствена защита”/

От гл.т. на специализираната част Опорният план е база за:

- анализ и оценка на потенциала на структурите и компонентите на КН във връзка с определянето на критериите и провеждането на принципите за устойчиво устройствено развитие на териториите и в пространствата на общините посредством ОУПО;
- идентифициране, локализация и устройство на местата за активно и атрактивно визуално възприемане на културни и исторически ландшафти;
- изработване на специализирана/и/ кадастрална/и/ карта/и/ за природното и културно наследство /факторите за устойчиво устройствено развитие/;

III.Относно: **Изисквания към разработване на устройствените аспекти на КН в ОУПО:**

1.Във фаза Предварителен проект относно културното наследство.

Основната задача в тази фаза е завършването на Опорния план в проблемната му част:

- анализ на проблемните аспекти във връзка със защитата, опазването, състоянието на експозиционната му среда: правни, устройствени, екологични, естетически;
 - . в резултат от своевременно проведена правна уредба относно собствеността и съчетаването на публична и частна собственост /археология/;
 - . в резултат от приложението на действалите ОУП, ПУП и измененията им, както и на разработки на другите ведомства по реда на законовата и нормативната уредба в страната;
 - . в резултат от несъобразени с екологическите параметри дейности;
 - . в резултат от нанесени увреждания от природни бедствия и интервенции в резултат от планирането, проектирането и изграждането на обекти и съоръжения с неоченено рисково и неблагоприятно въздействие върху НКЦ и тяхната среда;
- анализ и оценка на степента на интегрираност на структурите на КН с функционалните системи на устройствената среда и постигнатото качество на живота в нея /приносът на КН за повишаване на социално-икономическата и културна ефективност в живота на хората в общината/;

- анализ на урбанистичното уплътняване на териториите на землищата на селищата в обхвата на общината /вкл. и на тези в контактните пространства на съседните общини/ и определяне на мерки за реконструктивно устройствено хармонизиране във връзка с опазването на културните и историческите ландшафти и експозиционната среда на НКЦ;

- Оценка на потенциала на структурите и компонентите на КН върху критериите и параметрите за устойчиво устройство на териториите и контекстуалното им взаимосвързване със структурите и компонентите на функционалните системи;

- Оценка на капацитета на структурите на КН на територията на общината за развитието на ефективен и естествено атрактивен /без превес на привнесени и обновителни аспекти на урбанизация/ културен туризъм;

ЗАБЕЛЕЖКА:

- Екологична оценка /ЕО/ за въздействието на представените предвиждания на ОУПО е ефективно да бъде представена с фаза Предварителен проект относно устройството на недвижимите културни ценности /НКЦ/, околната и експозиционната им среда;

- Екологичната оценка /ЕО/ може да се направи и с окончателния проект на ОУПО за компонента на околната среда "Културно историческо наследство". Тя трябва да е задължителна по този компонент, дори ако по преценката на РИОСВ не се налага изготвяне на цялостна ЕО за ОУПО. Мотивация за това е обстоятелството, че НКЦ могат да бъдат засегнати от иначе законосъобразни и целесъобразни предложения и решения в ОУП и в ОУПО, но с **невъзстановими частични и цялостни поражения върху автентичните съставки на НКЦ /материали и структури/** - както върху самите тях, така и върху качеството на тяхната експозиционна и околна среда;

2. Оценка на ресурсовия капацитет на общината /база - суровини, сграден фонд; трудова заетост и пр./ и на региона за развиване на местна културна и туристическа индустрия на базата на КН на територията на общината и на региона;

3. **ЗАБЕЛЕЖКА:** Раздел "Култура" на ОУПО е уместно да се съгласува от дирекции "Управление на собствеността" и "Правна" към Министерството на културата;

Изготвеният Опорен план /вкл. и този за КН, ако е разработен отделно/ и ОУПО – предварителен проект се предоставят за първо обществено обсъждане с цел постигане на по-висока и ефикасна степен на идентификация на проблемните аспекти във връзка с опазването, експонирането, социализацията и управлението на двата основни фактора за устойчиво устройствено развитие на общината – културното наследство и природната среда /и интегрираният им аспект – културен и исторически ландшафт/;

Резултатите от обществените обсъждания и изразените експертни становища във връзка с проблематиката на идентифицирането, защитата, опазването, експонирането и социализацията на КН и контекстуално свързаната околна среда се отразяват в текстовата и графична документация на ОУПО.

IV. Относно: Изисквания към Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО:

Те са неразделна част от него, като по отношение на КН следва:

- Във видовете устройствени зони е уместно въвеждане на индекса "кин" към съответния устройствен режим /примерно-"Тго-кин"/, отразяващ приоритетността на въздействието на КН в режимите за устройственото им развитие, включително и за териториите за превантивна устройствена защита по чл.7 /ал.2/, чл.8 /т.4/, чл.10, ал.3 от ЗУТ; - Териториите на културните маршрути, на културния и исторически ландшафт е уместно да се отнесат към видовете обособени територии и терени със специални изисквания за застрояване и устройствено развитие;

- Определяне на територии и терени, за които не се допускат, или се допускат ограничени устройствени промени;

- СПН за устройство на територии с КН във връзка с чл.13, ал.2 и условията по ал.6- от ЗУТ и по реда на уредбата по опазване в ЗКН;

- Определяне на територии и обекти, за които да се разработят ПОУ по чл.78 и чл.81 от ЗКН;

- Определяне на критерии за изменение на ОУПО във връзка с опазването, защитата, експонирането и социализацията на КН и околната му среда;

V. Относно: Изисквания към последващи нива на устройство на територията:

- във връзка с конкретизация на параметрите относно КН, заложи в ОУПО и задължителни за последващите нива на устройствено планиране и инвестиционно проектиране;
- във връзка с разработването на ПУП и на базата на Опорния план към ОУПО да бъде осигурена /от общината или от Агенцията по кадастъра/ Специализирана кадастрална карта за структурите и компонентите на културното наследство в пряка и контекстуална свързаност с проблематиката и превенциите на опазването му;
- във връзка със: структуриране на локалните културни маршрути в частта им, попадаща в селищните територии; с комуникационно-транспортните им трасета и обслужващите ги терминали, спирки на МГТ и местата за паркиране; с визуалното отношение /ракурс/ към артефактите на културния и историческия ландшафт; с устройствената структура, капацитета и категориите на компонентите на ОО – включително – урбанизираните структури на туристическите атракции в крайселищните територии; с местата на ситуиране на материалните носители на туристическата информация;
- във връзка с местата в селищната и в крайселищната територии на активни визуални кореспонденции към природната рамка; към градоустройствените акценти и градските символи; към структурите, обектите и компонентите на културния и историческия ландшафт;...

Важна забележка: ...с подчертано внимание за недопускане на прекъсването и нарушаването им с провеждане на процедурата за допускане на изменения и изработване на устройствените планове – ПУП/ПЗ - застрояването в отделно взети УПИ или в територии с променено предназначение и отреждане!

